

NÓGRÁD MEGYE KERTÉSZETI TERMÉKEKKEL VALÓ ELLÁTÁSÁNAK HELYZETE ÉS LEHETŐSÉGEI

JANCSÓ SÁNDOR
ZÖLDÉRT, Salgótartján

Nógrád megye sajátságos földrajzi helyzetbe, az országos átlagnál hűvösebb időjárása, a mezőgazdaságban kialakult termelés szerkezet következtében jelentős feladatot jelent megyénk lakosságának kertészeti termékekkel való ellátása annál is inkább, mivel megyénk városaiban és településein élő dolgozók joggal megkívánják és elvárják, hogy az ellátás zöldségből-, gyümölcsből-, burgonyából mindenkor bőséges és kifogástalan legyen.

A kertészeti termékek termelésének fokozására és a zöldség- gyümölcs-kereskedelem szervezettebbé tételére vonatkozó központi, helyi párt- és állami szervek által meghozott „határozatok” megyénkben is kedvezően éreztették hatásukat az elmúlt esztendőben.

Ennek tudható be, hogy megyénkben — az 1976. éves legalacsonyabb szintű termelés és ellátáshoz viszonyítva — 1977. évben jelentős előrelépés történt a termelés, a felvásárlás és az ellátás területén.

Ismeretes, hogy 1976. év tavaszán megyénkben is ellátási zavarok keletkeztek. Burgonyából, zöldségből a kereskedelem nem tudta kielégíteni a vásárlók igényét, keresleti piac alakult ki, melynek egyenes következménye lett az év közepére kialakult magas, 140%-os fogyasztói árszínvonal. A kedvezőtlen tavaszi és nyári időjárás és nem utolsósorban a szerződéses fegyelem be nem tartása miatt igen nagy nehézségekbe ütközött a lakosság ellátásához szükséges áruk beszerzése. Az 1976. év második felében megtett intézkedések — a másodvetések, az import burgonya beszerzése — biztosították az előirányzott tárolási tervek teljesítését és ennek köszönhető, hogy 1977. év nyaráig a készletek elegendőek voltak és biztosították a lakosság téli ellátását.

A kertészeti termékekre 1977. évben meghirdetett védő- és garantált árak a termékek átvételére a forgalmazók által vállalt kötelezettség és nem utolsósorban a termelők és a forgalmazók — a tsz-ek, a háztáji és kisgazdaságok termelését szervező és integráló áfész-ek, és a Zöldért vállalat — több évre szóló szerződésekkel alátámasztó, általában korrekt kapcsolata biztosította, hogy 1977. évben a kertészeti termékek termelése emelkedett és ezáltal a lakosság ellátása is biztonságosabbá vált. Példaként kívánom megemlíteni, hogy 1976. évben a téli tároláshoz még az olyan hagyományos nóg-

rádi terméket is mint a fejeskáposzta, más megyéből kellett beszerezni, nem beszélve a burgonyáról, melynek egy részét importból kellett biztosítani.

1977. évben már jelentős mennyiségű — a megyénkben megtermelt — primőr árut tudott a kereskedelem felvásárolni, míg az egyéb termékekből már annyit termeltek megyénkben, hogy paprika, paradicsom, hagyma kivételével az év bizonyos részében fedezték a lakosság ellátásához szükséges mennyiségeket. A Zöldért vállalat felvásárlása 1977. évben a megyéből 1929 vg. volt, közel 800 vg-al több, mint az előző évben, melyből 104 vg-al tartósítottunk, 261 vg-al exportáltunk. Ennek a nagyvonalumenű felvásárlásnak volt a következménye, hogy a Zöldért vállalatnak még soha nem kellett annyi árut tárolni, mint 1977. év őszén. A tárolási terve a vállalatnak 535 vg volt, értékesítési problémák miatt ezzel szemben 1038 vg-nal kellett tárolni. A tárolt mennyiség túlnyomó része burgonya volt — több, mint 800 vg — és ez mintegy 450 vg-val haladta meg a megyei tárolási tervben meghatározott mennyiséget.

Engedjék meg, hogy — nem kimondottan kertészeti termék — a burgonya termesztésével, forgalmazásával bővebben foglalkozzak, mivel ez igen jelentős problémát jelent megyénkben, ugyanis értékesítési nehézségek jelentkeztek az elmúlt évben és várható ebben az eztendőben is. Az 1977. év eredményeinek birtokában, és az 1978. évre megkötött szerződések alapján megállapítható, hogy az étkezési célra felvásárolt, illetve felkínált burgonya mennyiségek jelentősen meghaladják az értékesítési lehetőségeket.

Míg 1976. évben az akkori MÉK vállalat által felvásárolt burgonyamennyiség nem fedezte a megye lakosságának szükségletét, addig 1977 évben már a megyei igényeket messze meghaladó — több, mint 1100 vg — étkezési burgonyát vett át a Zöldért vállalat.

Az 1978-as évre a Zöldért vállalatnak 1458 vg burgonya felvásárlására van termékértékesítési szerződése, melyből a ma is ismert értékesítési lehetőség kb. 8—900 vg, ugyanis a burgonya megyén kívüli értékesítése igen nagy nehézségekbe ütközik, mivel az országnak szinte valamennyi megyéjében — az 1976-os kedvezőtlen tapasztalat miatt — ma már termelik a burgonyát.

Megyénk nagyüzemeinek többsége igen magas szintű technológiával és szakértelemmel termeli a burgonyát, ezért nem lenne kívánatos és célszerű, ha ezekben a termelőegységekben a termelést csökkenteni kellene az elkövetkezendő időben. Viszont az sem megoldás, hogy — hasonlóan mint ez év tavaszán — az étkezési burgonya jelentős részét — melyet igen nagy költséggel tároltunk — takarmányozási célra használjuk fel.

Véleményem szerint a burgonya termesztésének kérdésében országos koordinációra van szükség, és nem utolsó sorban biztosítani kell a termésátlagok növekedéséből származó, szükségképpen keletkező és többletként jelentkező burgonyának a népgazdaság számára hasznos ipari feldolgozását.

Becslésem szerint megyénkben — amennyiben 1978. évben az 1977. évihez hasonló termésátlagot érnek el a termelők —, mintegy 1000 vg burgonya ipari feldolgozása válna szükségessé. A feldolgozás lehetőségeinek megoldását a termelőkkel együtt keressük, de úgy gondolom, hogy hasznos lenne ezzel a kérdéssel központi szinten is foglalkozni.

Megyénk zöldség- gyümölcs ellátását az év bizonyos időszakában, döntő mértékben a Zöldért vállalat társ megyei beszerzései határozzák meg. Különösen a termékek megjelenésének kezdetén van a társ megyei szállításoknak nagy jelentősége, hiszen az ország déli tájain egy-egy termék megjelenése időben 10—20 nappal előzi meg megyénket. A megyei Zöldért vállalatnak 9 — az ország különböző részeiben lévő — Zöldért-tel van kapcsolata, ahonnan áruit beszerzi. 1977. évtől megyén kívüli termelőgazdasággal nincs felvásárlási szerződésünk.

A nagymértékű közvetett beszerzés — amikor az árut úgy vesszük, hogy azt csak akkor látjuk meg, amikor az már a raktárba beérkezett — igen nagy veszélyeket rejt magában, hiszen a partner vállalaton múlik, hogy milyen minőségű és mennyiségű árut küld el.

A zöldség- gyümölcskereskedelem elmúlt évben történt átszervezése, és a Zöldker központ irányító szerepe már kedvezően érezteti hatását és általában elmondhatom; javult a társ megyék által leszállított áruk minősége, bár még előfordul, hogy olyan árut szállítanak, amelyet nem lehet forgalomba hozni és ritkán az is, hogy az áru meg sem érkezik.

A megyében termelt áruk minősége általában kielégítő és főleg dömping időszakban fedezik a lakosság ellátásához szükséges mennyiségeket. Uborkából, sárgarépből, káposztából, burgonyából, zöldborsóból, zöldbabból, görög-dinnyéből, málnából, szamócából, ribizliből, szőlőből az év egy részében megyénk önellátó és még más megyék ellátására, valamint exportra is nyílik lehetőség. Örvendetes a primőrárak termelésének növekedése, mert így az ellátás egy részét a megyében felvásárolt termékekből lehet fedezni.

Megyénkben — az 1977/78. év telén és jelenleg is — a lakossági ellátás kertészeti termékekkel biztosított. Az igen nagy tömegben tárolt burgonya, zöldség- és gyümölcs fedezte a téli ellátást és megfelelően ki lehetett elégíteni a keresletet.

Jelen időszakban — a hűvös időjárás ellenére is — általában megfelelő mennyiségű és minőségű primőr ellátást biztosítanak a kereskedelmi szervek, bár előfordul, hogy egy-egy primőráru beszerzése — mint pl. most a paradicsom — nehézségekbe ütközik.

A kertészeti termékek fogyasztói árszínvonala megyénkben 1977-ben 1977-ben 87% volt, 1978-ban 98%, tehát egyik évben sem érte el a bázis időszakot. Bőséges az áruellátás Salgótarjánban és Balassagyarmaton, kielégítő a járási székhelyeken, viszont a munkáslakta peremkerületekben és községekben már nem lehet ilyen egyértelmű megállapítást tenni. Több esetben elő-

fordul, hogy az üzletekbe későn érkezok meg az áru és nem a teljes választékban, s a gyenge minőség sem ritkaság. Szükséges, hogy e területeken sokkal szervezettebb munkát végezzen úgy a nagykereskedelmi tevékenységet ellátó Zöldért vállalat, mint a kiskereskedelmi egységeket üzemeltetők. A megrendelések időben történő leadásával, időbeni áruterítéssel, szakszerűbb kereskedelmi munkával lehet javítani ezen a helyzeten.

Az elmúlt esztendő eredményei megmutatták, hogy megyénkben is vannak lehetőségek a kertészeti termékek termesztésének fokozására és ezáltal a lakosság ellátásának javítására.

Jövőbeni feladataink közé tartozik:

— A termelés biztonságának fenntartására ebben az évben is kötelezettséget vállal a Zöldért vállalat azáltal, hogy a nagyüzemektől minden szerződött, a háztáji kisegítő gazdaságoktól minden felkínált, a szabvány előírásainak megfelelő terméket átvesz. (Az 1978. évre megkötött szerződéseinkből megállapítható, hogy a termelési kedv tovább nőtt, 2132 vg termék felvásárlására van szerződésünk.)

— A forgalmazó szervek jobb együttműködésével el kell érni, hogy megyénkben a társadalmi igényeknek megfelelőbb kertészeti termelés alakuljon ki.

— A lakosság jobb ellátásának érdekében az anyagi lehetőségek koncentrálásával növelni kívánjuk a tartósított termékek gyártását, valamint a tisztított, konyhakész áruk forgalombahozatalát és nem utolsósorban kereskedelmi munkánk színvonalának javításával biztosítani fogjuk a vásárlók igényeinek kielégítését.